RABG-2010-11.book Page 722 Wednesday, June 2, 2010 8:34 AM

Noot

Relativiteit van het hoger beroep en van beroepsgrieven

1. Het hiervóór gepubliceerde arrest belicht de wellicht vaker voorkomende, doch weinig becommentarieerde casus van een appellant die in de beroepsakte enkel de beoordeling van de hoofdvordering door de eerste rechter bekritiseert om dan later, in conclusies, ook de beoordeling door de eerste rechter van de tegenvordering te bekritiseren.

In voorliggend geval betrof de hoofdvordering een vordering van de werkgever lastens de te werk gestelde persoon en strekkende tot terugbetaling van in het verleden te veel betaald loon ingevolge verkeerde looninschaling. De eerste rechter had die vordering gegrond verklaard. De tegenvordering tot betaling van morele schadevergoeding werd daarentegen ongegrond verklaard. Zoals gezegd, richtte de

RABG-2010-11.book Page 723 Wednesday, June 2, 2010 8:34 AM

beroepsakte van het personeelslid zich inhoudelijk gemotiveerd enkel tot de toegekende hoofdvordering, maar niet tot de afgewezen tegenvordering. In het arrest lezen we evenwel dat de beroepsakte uitdrukkelijk vermeldde dat het hoger beroep werd ingesteld tegen alle beschikkingen van het bestreden vonnis. Op basis daarvan achtte de appelrechter het *hoger beroep algemeen* en dus ook de beoordeling van de tegenvordering door de eerste rechter viserend. Wat ontbrak in de beroepsakte was een *grief of grieven* die ontwikkeld werd/werden tegen deze beoordeling van de tegenvordering. Dit gebeurde slechts in conclusies. De appelrechter stelde zich daarop de vraag of dit problematisch was in het licht van artikel 1057, 7° Ger.W., bepaling die voorschrijft dat de appelakte op straffe van nietigheid opgave ("*uiteenzetting*") doet van de grieven. Los van het niet aanvoeren van de exceptie aan deze nietigheid verbonden in eerste conclusies van de wederpartij, oordeelde de appelrechter dat de nietigheid in casu sowieso geen toepassing kon vinden bij gebrek aan (aangevoerde en bewezen) belangenschade (art. 861 Ger.W.). Het hoger beroep was derhalve eveneens ontvankelijk in zoverre gericht tegen de afwijzing van de tegenvordering.

2. Aan de orde in deze korte noot zijn twee zaken: het relatieve karakter van het hoger beroep en de uitwerking van grieven tegen de bestreden beslissing in hoger beroep.

3. Bij toepassing van het beschikkingsbeginsel staat het de eiser in (hoofd- en incidenteel) hoger beroep vrij de *omvang* van zijn beroep te modelleren, d.w.z. door bepaalde beslissingen van de eerste rechter wél en andere niet aan te vechten middels het rechtsmiddel van hoger beroep. "*Tantum devolutum, quantum appellatum*"[36]. De appelrechter die uitspraak velt over een niet bij hem aangebracht punt van geschil, schendt artikel 1068, 1ste lid Ger.W.[37]. Werd er een *beperkt hoger beroep* (d.w.z. niet tegen het gehele vonnis *a quo* gericht beroep) ingesteld, dan mag de appellant hangende het geding in hoger beroep en middels conclusies zijn hoger beroep uitbreiden (een navolgend hoger beroep) door het voortaan ook te richten ten aanzien van andere, nog niet bestreden beslissingen van de eerste rechter; *althans* voor zover de beroepstermijn nog niet is verstreken én er niet in die beslissingen werd berust[38]. Volgens de appelrechter lag er in casu geen dergelijk nakomend beroep voor omdat de beroepsakte uitdrukkelijk vermeldde dat hoger beroep werd ingesteld tegen alle beschikkingen van het bestreden vonnis. Het hoger beroep was derhalve en niettegenstaande het gebruik van een stijlformule *ab initio* algemeen van aard. D.

36. P. TAELMAN en K. PITEUS, "Dynamiek en evolutie van het geding in hoger beroep", XXIXste PUC W. Delva, Gandaius (ed.), *Goed procesrecht-goed procederen*, Mechelen, Kluwer, 2004, 398-399 met verwijzing naar cassatierechtspraak in voetnoot. De appelrechter kan geen uitspraak doen over een in eerste aanleg ingestelde tegeneis, indien zowel het hoofdberoep als het incidenteel beroep beperkt blijven tot de hoofdeis: Cass. 8 juni 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, 1187, *JT* 1990, 269, met noot J. ROMAIN, "Rapports entre le principe dispositif et l'effet dévolutif de l'appel".

37. Cass. 11 februari 2000, *Arr.Cass.* 2000, 111.

38. Cass. 2 maart 2006, *Pas.* 2006, I, p. 472: "*Wanneer een beperkt hoger beroep wordt ingesteld tegen een vonnis, kan er door de appellant een nakomend hoger beroep worden ingesteld bij conclusie overeenkomstig art. 1056, 4° van het Gerechtelijk Wetboek tegen de overige beslissingen waartegen hij geen hoger beroep had ingesteld, op voorwaarde dat de termijn van hoger beroep niet verstreken is en in zoverre hij niet heeft berust in die beslissingen.*"; Cass. 25 maart 1999, *Arr.Cass.* 1999, 182; G. CLOSSET-MARCHAL en J.-F. VAN DROOGHENBROECK, *Les voies de recours en droit judiciaire privé*, Brussel, Bruylant, 2009, 151.

RABG-2010-11.book Page 724 Wednesday, June 2, 2010 8:34 AM

Mougenot is – terecht – eenzelfde mening toegedaan waar hij stelt: *"Si l'appel est rédigé en termes généraux, c'est que l'appellant n'a pas entendu limiter son appel. Dans ce cas, le juge d'appel est saisi de la totalité du litige, en ce compris des points pas encore tranchés. … Exemple: le juge statue sur la demande principale et réserve à statuer sur la demande reconventionnelle; si l'acte d'appel ne dit rien de particulier sur la portée de l'appel, le juge d'appel sera saisi de la demande principale (déjà tranchée) et de la demande reconventionelle (pas encore tranchée – exception au double degré de juridiction). …"*[39].

4. Wél een potentieel probleem zag de appelrechter in het feit dat door alzo te handelen de appellant principieel geen grieven voorbracht in zijn beroepsakte tegen het vonnis *a quo* statuerend op de tegenvordering. Artikel 1057, 7° Ger.W. vraagt op straffe van nietigheid dat de appelakte een uiteenzetting bevat van de grieven. De appelrechter wijst er evenwel op dat deze sanctie in casu gedekt werd doordat de exceptie daartoe niet in *limine litis* werd opgeworpen door de wederpartij alsook dat, ten overvloede, zij bij gebrek aan bewezen belangenschade[40] sowieso niet kan spelen.

De vraag kan gesteld worden of de toepassing van de nietigheidsleer hier wel op zijn plaats is. Het is immers geweten dat de uiteenzetting van de grieven bedoeld in artikel 1057, 7° Ger.W. niet als limitatief is op te vatten[41]. Enkel indien men de regel van artikel 1057, 7° Ger.W. en deze soepele invulling in rechtspraak en rechtsleer voorgestaan, "ziet" als geldend per beslissing s.s. (per bestreden oordeel van het eerste vonnis), komt de nietigheidsleer (én haar verzachtingen) om de hoek kijken ten aanzien van het hoger beroep tegen de zonder aanvoering van een grief bestreden beslissing s.s. M.i. dient de in rechtspraak en rechtsleer uitgewerkte eis van artikel 1057, 7° Ger.W. evenwel ruim of soepel geïnterpreteerd te worden en volstaat het, om de hoger vermelde nietigheid niet tegen te komen, dat de beroepsakte één of meerdere grieven tegen het vonnis *a quo* als dusdanig uiteenzet (d.i. abstractie gemaakt van de diverse onderdelen van dit vonnis). Anders gezegd: artikel 1057, 7° Ger.W. wordt m.i. niet geschonden door de beroepsakte die enkel een grief ontwikkelt tegen de beoordeling door de eerste rechter van de hoofdvordering, maar niet tegen de beoordeling door de eerste rechter van de tegenvordering waar het hoger beroep daar nochtans ook tegen gericht is en uitgewerkt wordt in conclusies.

Als de appellant alleszins niet verplicht is al zijn kaarten op tafel te leggen bij het aantekenen van hoger beroep, dan valt niet in te zien waarom hij anderzijds minstens één kaart (grief) per bestreden oordeel van het eerste vonnis zou moeten tonen.

Nico CLIJMANS
Assistent Vrije Universiteit Brussel
Advocaat

39. D. MOUGENOT, *Principes de droit judiciaire privé*, Brussel, Larcier, 2009, 302.
40. Vereist bij *relatieve* nietigheden, *cf.* art. 861 Ger.W.
41. Cass. 1 juni 2007, *RABG* 2008, 666, noot S. BERNEMAN; Brussel 19 juni 1996, *RW* 1996-97, 791; K. BROECKX, "De grieven in de beroepsakte. Het arrest van het Hof van Cassatie van 16 december 1994", *R.Cass.* 1995, 182; M. CASTERMANS, *Gerechtelijk privaatrecht*, Gent, Story Publishers, 2009, 648-649; G. DE LEVAL, *Eléments de procédure civile*, Brussel, Larcier, 2005, 317.